



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ  
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ  
**Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ**  
ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

11 նոյեմբերի 2022 թվական

ք.Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը (այսուհետ՝ նաև Վճռաբեկ դատարան),

նախագահությամբ՝  
մասնակցությամբ դատավորներ՝

Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ  
Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ  
Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ  
Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ  
Ս.ՕՀԱՆՅԱՆԻ

քարտուղարությամբ՝  
մասնակցությամբ դատախազ՝ Կ.ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆԻ  
Մ.ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ

դռնբաց դատական նիստում քննության առնելով Գրիգոր Հարությունի Ոսկերյանի վերաբերյալ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշման դեմ Գրիգոր Հարությունի Ոսկերյանի այրի Մարինե Հարությունյանի ներկայացուցիչ Մուշեղ Շուշանյանի՝ նոր հանգամանքի հիմքով ներկայացված վճռաբեկ բողոքը,

## Պ Ա Ր Զ Ե Ց

### Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի (այսուհետ՝ նաև Առաջին ատյանի դատարան)՝ 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճռով ամբաստանյալ Գրիգոր Հարությունի Ոսկերյանը մեղավոր է ճանաչվել 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՀՀ քրեական օրենսգիրք) 301-րդ հոդվածով, և նրա նկատմամբ պատիժ է նշանակվել ազատազրկում՝ 2 (երկու) տարի ժամկետով: Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի՝ 2009 թվականի հունիսի 19-ի՝ «Համաներում հայտարարելու մասին» որոշման 2-րդ կետի 6-րդ ենթակետի հիման վրա՝ Գ.Ոսկերյանն ազատվել է պատիժը կրելուց:

2. ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի (այսուհետ՝ նաև Վերաքննիչ դատարան)՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշմամբ ամբաստանյալ Գ.Ոսկերյանի և նրա պաշտպաններ Մ.Շուշանյանի ու Ս.Ոսկանյանի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, իսկ Առաջին ատյանի դատարանի 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճիռը՝ թողնվել օրինական ուժի մեջ:

3. Վերաքննիչ դատարանի վերոնշյալ որոշման դեմ ամբաստանյալ Գ.Ոսկերյանի և նրա պաշտպան Մ.Շուշանյանի վճռաբեկ բողոքը Վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշմամբ վերադարձվել է:

4. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը (այսուհետ՝ նաև Եվրոպական դատարան), հիմք ընդունելով *Գրիգոր Ոսկերյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով ՀՀ Կառավարության միակողմանի հայտարարությունը, 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ի որոշմամբ Գ.Ոսկերյանի գանգատը «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ նաև Եվրոպական կոնվենցիա) 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի հիման վրա հանել է իր կողմից քննվող գործերի ցուցակից:

5. 2022 թվականի ապրիլի 20-ին Գ.Ոսկերյանի<sup>1</sup> այրի Մարինե Հարությունյանի ներկայացուցիչ Մուշեղ Շուշանյանը, որպես նոր հանգամանք վկայակոչելով *Գրիգոր*

<sup>1</sup> Գրիգոր Հարությունի Ոսկերյանը մահացել է 2021 թվականի ապրիլի 11-ին, տե՛ս մահվան վկայականը, քրեական գործ, հատոր 12, թերթ 9:

*Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով Եվրոպական դատարանի որոշումը, բողոք է ներկայացրել Վճռաբեկ դատարան:

Վճռաբեկ դատարանի՝ 2022 թվականի հուլիսի 25-ի որոշմամբ հարուցվել է նոր հանգամանքի հիմքով դատական ակտի վերանայման վարույթ և բողոքն ընդունվել է Վճռաբեկ դատարանի վարույթ<sup>2</sup>:

Վճռաբեկ դատարանը 2022 թվականի հոկտեմբերի 28-ին որոշում է կայացրել վճռաբեկ բողոքը դատական նիստում քննության առնելու մասին:

### **Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը.**

6. Վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում՝ ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Բողոքաբերը փաստել է, որ *Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով Եվրոպական դատարանի որոշումը նոր հանգամանք է՝ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշումը վերանայելու, այն բեկանելու և Գ.Ոսկերչյանին արդարացնելու համար, քանի որ ՀՀ Կառավարությունը միակողմանի հայտարարությամբ ընդունել է, որ տեղի է ունեցել Գ.Ոսկերչյանի՝ Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 6-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «ա», «բ» և «դ» ենթակետերով և 10-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքների խախտում, ինչի հիման վրա էլ Եվրոպական դատարանը որոշել է գանգատը հանել քննվող գործերի ցուցակից:

7. Վերոգրյալի հիման վրա, բողոքի հեղինակը խնդրել է ամբողջությամբ բեկանել ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշումը, և ճանաչել ու հռչակել Գ.Ոսկերչյանի անմեղությունը մեղսագրված արարքում:

### **Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.**

8. Գրիգոր Ոսկերչյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 1-ին մասով մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ. «(...) [Նա] մի խումբ անձանց հետ»

<sup>2</sup> Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ անցումային դրույթները կարգավորող 483-րդ հոդվածի 9-րդ մասի՝ Վճռաբեկ բողոքը քննվում է 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով:

կազմակերպել է զանգվածային անկարգություններ, որպիսի գործողություններն արտահայտվել են հետևյալում.

Գրիգոր Ոսկերչյանը, Ալեքսանդր Արզումանյանը, Հակոբ Հակոբյանը, Սասուն Միքայելյանը, Մյասնիկ Մալխասյանը, Շանթ Հարությունյանը, Սուրեն Սիրունյանը, Եհկոլ Փաշինյանը, Խաչատուր Սուքիասյանը, Համլետ Հովհաննիսյանը, Վիրաբ Մանուկյանը և մյուսները երկրում ներքաղաքական վիճակն ապակայունացնելու և զանգվածային անկարգություններ հրահրելու դիրավորությամբ կազմակերպել ու անմիջականորեն իրականացրել են հանցավոր մտադրությունն ի կատար ածելուն ուղղված գործողություններ:

Հասարակության լայն շրջաններում դժգոհություն առաջացնելու, մարդկանց նոր զանգվածներ ներգրավելու մղումով, ինչպես նաև որպես պետական իշխանության ներկայացուցիչների նկատմամբ ուժ գործադրելու պատրաստակամության դրսևորում, Գրիգոր Ոսկերչյանը և մյուսները, փարբեր միջոցներով իրենց շրջապարի նկատմամբ անձնական և ծառայողական ազդեցություն գործադրելով, հարկադրելով, խուսրումների և որոշակի վարձարրության դիմաց հավաքագրելով մարդկանց հոծ բազմություն, վերջիններիս ներգրավել են 2008թ. փետրվարի 20-ից Երևան քաղաքում անցկացվող զանգվածային հրապարակային միջոցառումներին, որտեղ ամբոխավարական կրքեր հրահրելու եղանակով բազմությանը տրամադրել, նախապատրաստել են անհնազանդության և զանգվածային բռնարարքների:

Երևան քաղաքում զանգվածային անկարգություններ իրագործելու մտադրությամբ խմբի անդամները, ինչպես անձամբ, այնպես էլ իրենց հետ համագործակցող այլ անձանց միջոցով, կազմավորել են զանգվածային բռնարարքների կատարմանը պատրաստ անձանց խմբեր և կազմակերպել նրանց շրջանում ապօրինի կերպով ձեռք բերված հրազենի, ուզմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի, պայթուցիկ սարքերի, ինչպես նաև մարմնական վնասվածքներ պատճառելու համար հարմարեցված փարապետակ առարկաների բաշխում:

Մասնավորապես, Գրիգոր Ոսկերչյանը, նյութապես շահագրգռելով, անձամբ և Խաչիկ Մարտիրոսյանի միջոցով Արուսյան քաղաքից ու Կոտայքի մարզի փարբեր բնակավայրերից հավաքագրել է Արիստակես Վարդանյանին, Խամո Նամադյանին, Լուիզա Սրեփանյանին, Պետրոս Պետրոսյանին, Սարգիս Բադիկյանին, Կարեն Սրեփանյանին, Սարգիս Խաչիկյանին, Ռոբերտ Սարգսյանին, Աբրահամ

Մաթևոսյանին, Ռոստամ Պետրոսյանին, Կարինե Գասպարյանին, Հակոբ Աթաբեկյանին, Համլեր Հայրապետյանին, Վահագն Մանուկյանին, Շավարշ Մանուկյանին և մարդկանց նոր խմբեր, ապահովել նրանց տեղափոխումը Երևան՝ զանգվածային միջոցառումներին մասնակցելու համար, անմիջականորեն ղեկավարել ու առաջնորդել է նրանց:

Օգտագործելով Արուսյանի նախկին քաղաքապետի, ԱԺ նախկին պարզամավորի աշխատանքային փորձը, համաքաղաքացիների շրջանում ունեցած իր ազդեցությունը՝ հավաքված բազմությանն առավել ոգևորելու, 2008թ. մարտի 1-ին Երևան քաղաքում զանգվածային անկարգություններ իրագործելու, դրանց կատարմանը մարդկանց ներկայությունն ապահովելու և նոր զանգվածներ ընդգրկելու նպատակով 2008թ. փետրվարի 29-ի երեկոյան դիմել է «Ազատության» հրապարակում հավաքված Կուրայքի մարզի բնակիչներին և նրանց հորդորել տուն չգնալ, գիշերել հրապարակի տարածքում հայտարարելով, որ այս գիշերը կարևոր է բոլորի համար, շար մարդ է պետք լինելու, դրա դիմաց խոստացել է նյութական փոխհատուցում, իսկ առավել ակտիվ մասնակցությունն ցուցաբերելու համար՝ պարգևատրումներ՝ նույնիսկ պաշտոնների նշանակման ձևով:

2008թ. մարտի 1-ի վաղ առավոտյան, երբ ոստիկանության աշխատակիցները, իրացնելով Երևան քաղաքում զանգվածային անկարգություններ հրահրելու նպատակով հրազենի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի, պայթուցիկ սարքերի, մարմնական վնասվածքներ պատճառելու համար հարմարեցված այլ առարկաների ապօրինի շրջանառության մասին օպերատիվ տեղեկությունը, փորձել են Ազատության հրապարակում հայտնաբերել և առգրավել դրանք, զանգվածային միջոցառման կազմակերպիչների հրահանգով հրապարակում գրնվող բազմության մի սրվար զանգված հանրավրանգ հիշյալ պարագաների օգտագործմամբ դիմադրություն է ցույց տվել իշխանության ներկայացուցիչ հանդիսացող ոստիկանության աշխատակիցներին, կյանքի և առողջության համար վրանգավոր բռնություն գործադրել վերջիններին նկատմամբ:

Այնուհետև, զանգվածային միջոցառման մասնակիցները Գրիգոր Ոսկերչյանի, Ալեքսանդր Արզումանյանի, Եկոյլ Փաշինյանի, Սուրեն Սիրունյանի, վերը թվարկված նրանց մյուս հանցակիցների ուղղորդմամբ և հրահանգով տեղափոխվել, Վիրապ Մանուկյանի և այլոց կազմակերպմամբ հասարակական և մասնավոր

տրանսպորտային միջոցները դիտարկողությանը վնասելով, շահագործումից դուրս բերելով և արգելապարնեշներ կառուցելով, դիրքավորվել են Մյասնիկյանի արձանի հարակից տարածքում, որտեղ վերջիններս հրահրել, կազմակերպել, անմիջականորեն ղեկավարել են զանգվածային անկարգությունները. մարմնական վնասվածքներ պատճառելու համար հարմարեցված և ձեռնահաս այլ միջոցներով զինվելու ու հասարակական կարգի պահպանություն իրականացնող ոստիկանության աշխատակիցների նկատմամբ բռնություն գործադրելու, վերջիններիս օրինական պահանջներին ակտիվորեն չենթարկվելու հրահանգներ են տվել, իրենց իսկ հավաքագրած անձանց միջոցով ներգրավել են նոր մարդկանց, ամբոխի առավել ագրեսիվ զանգվածին բաժանել զենքեր, մարմնական վնասվածքներ պատճառելու, հրկիզումներ ու ավերումներ առաջացնելու համար հարմարեցված մետաղական ձողեր, մահակներ, ամրաններից պարրաստված «ոզնի» կոչվող սրածայր մետաղական կոնստրուկցիաներ, բենզինով լցված շերտ՝ «Մոլոտովի կոկորեյլ» և այլ պարագաներ:

Արդյունքում 2008թ. մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Մյասնիկյանի արձանի և Երևանի քաղաքապետարանի հարակից տարածքում, Երևանի Գր. Լուսավորիչ, Մաշտոց, Լեո և Պարոնյան փողոցներում հրազեն, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր և սարքեր գործադրելով կատարվել են զանգվածային անկարգություններ, որոնց ընթացքում զինված դիմադրություն է ցույց տրվել իշխանության ներկայացուցիչ հանդիսացող ոստիկանության աշխատակիցներին, ՀՀ ոստիկանության զորքերի զինձառայողներին, տարբեր ծանրության աստիճանների մարմնական վնասվածքներ են ստացել 187 ՀՀ ոստիկանության զորքերի զինձառայող ու ոստիկանության աշխատակից, 32 քաղաքացիական անձ, ջարդերի, գույքի դիտարկողայ ոչնչացման, վնասելու և թալանելու հետևանքով ՀՀ ոստիկանությանը պատճառվել է 25.980.093 դրամի վնաս, Երևան քաղաքին և Կենտրոն թաղային համայնքին՝ 69.288.760 դրամի վնաս, իրավաբանական անձանց՝ 339.954.866 դրամի վնաս, հրկիզվել և վնասվել է 92 տրանսպորտային միջոց, որի հետևանքով ՀՀ ոստիկանությանը, քաղաքացիներին և ուղևորափոխադրող ընկերություններին պատճառվել է ընդհանուր առմամբ 70.854.525 դրամի վնաս:

Տեղի ունեցած զանգվածային անկարգությունների ընթացքում սրացած մարմնական վնասվածքներից մահացել է 10 անձ:

Ջինված հարձակումները և զանգվածային անկարգությունները դադարել են միայն արտակարգ դրություն հայտարարելուց և իրավասպահների կողմից դրանք կանխելուց հետո»<sup>3</sup>:

9. Առաջին ատյանի դատարանը 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճռով արձանագրել է. «(...) [Ե]սիսաքննության ընթացքում ձեռք բերված ապացույցներով հիմնավորվել է, որ Գ.Ոսկերչյանը հանդես է եկել իշխանությունը զավթելուն, սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչերով, ինչը համապատասխանում է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հարկանիշներին: Մակայն, ճիշտ պարզելով գործի փաստական հանգամանքները, որոնք հաստատվել են նաև դատաքննությամբ ձեռք բերված և հետազոտված ապացույցներով, նախաքննության մարմինը Գ.Ոսկերչյանի գործողություններին տվել է ոչ ճիշտ քրեաիրավական գնահատական, ուստի նրա արարքը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 1-ին մասից պետք է վերադասակարգվի նույն օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով: (...)»<sup>4</sup>:

10. Վերաքննիչ դատարանը, Առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ, 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) Տվյալ դեպքում ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից մեղադրանքի վերադասակարգումը չի վարդապատել ամբաստանյալի վիճակը, քանի որ նա մեղադրվել է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 1-ին մասով, որով սահմանվում է ազատազրկում 4-ից 10 տարի ժամկետով, մինչդեռ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով նախատեսված արարքները պարժվում են առավելագույնը 3 տարի ժամկետով ազատազրկմամբ: Չի խախտվել նաև ամբաստանյալի պաշտպանության իրավունքը, քանի որ վերջինիս մեղավորության վերաբերյալ դատարանի հերևությունը հիմնված է միայն դատաքննության ժամանակ հետազոտված ապացույցների վրա, դատաքննության ընթացքում ամբաստանյալին բացառվել են նրա իրավունքները, վերջինիս համար փաստացի ապահովվել է օրենքով չարգելված բոլոր միջոցներով մեղադրանքից պաշտպանվելու լիարժեք հնարավորությունը:

<sup>3</sup> Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 10, թերթեր 67-74

<sup>4</sup> Տե՛ս նույն տեղում:

(...) [Դ]ատարավճիորը հիմնավորված է և պատճառաբանված, հերևարար Ք.Ոսկերչյանին արդարացնելու, բերված վերաքննիչ բողոքը բավարարելու հիմքեր չկան (...)»<sup>5</sup>:

11. Եվրոպական դատարանը Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի գործով 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը՝ «(...) Կառավարությունը 2020 թվականի օգոստոսի 11-ի գրությամբ Դատարանին տեղեկացրել է, որ գանգառի այս մասով բարձրացված խնդրի լուծման նպատակով առաջարկում է միակողմանի հայտարարություն անել: Երանք այնուհետև Դատարանից խնդրել են գանգառը հանել քննվող գործերի ցուցակից՝ համաձայն Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի:

Հայտարարության բովանդակությունը հետևյալն է.

«Ես՝ պրն Եղիշե Կիրակոսյանս, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազոր ներկայացուցիչս, սույնով հայտարարում եմ, որ Հայաստանի իշխանության մարմիններն ընդունում են, որ տվյալ գործում տեղի է ունեցել դիմումատուի՝ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 6-րդ հոդվածի 3 կետի «ա», «բ» և «դ» ենթակետերով և 10-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքների խախտում:

Կառավարությունը, ընդունելով դիմումատուի իրավունքների խախտման փաստը, առաջարկում է դիմումատու Գրիգոր Ոսկերչյանին վճարել 12.150 եվրո (տասներկու հազար հարյուր հիսուն եվրո)՝ որպես նրա կողմից կրած ցանկացած և բոլոր վնասների, ինչպես նաև ծախսերի և ծախքերի հատուցում:

(...)

Դատարանը վերահաստատում է, որ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածով սահմանվում է, որ Դատարանը քննության ցանկացած փուլում կարող է որոշել գանգառը հանել գործերի ցուցակից, եթե հանգամանքները հանգեցնում են այդ հոդվածի 1-ին կետի «ա», «բ» կամ «գ» ենթակետերում նշված եզրակացություններից որևէ մեկին: 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետով Դատարանին մասնավորապես իրավունք է վերապահվում գործը հանել քննվող գործերի ցուցակից, եթե՝

«Դատարանի կողմից հիմք ընդունված որևէ այլ պատճառով գանգառի քննությունը շարունակելն արդարացված չէ»:

<sup>5</sup> Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 10-րդ, թերթեր 189-197:



Այն վերահասարարում է նաև, որ որոշ հանգամանքներում Դատարանը կարող է գանգալը հանել գործերի ցուցակից՝ 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի համաձայն՝ պարասիանող Կառավարության կողմից միակողմանի հայտարարության հիման վրա, նույնիսկ եթե դիմումարուն ցանկություն է հայտնում, որ գործի քննությունը շարունակվի:

(...)

Դատարանը մի շարք գործերով ձևավորել է Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետով և 3-րդ կետի «ա», «բ» և «դ» ենթակետերով և 10-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքների խախտման վերաբերյալ բողոքների մասով իր գործելակերպը (յե՛ս, օրինակ, Պելիսիեն և Սասին ընդդեմ Ֆրանսիայի [ՄՊ] [Pélissier and Sassi v. France [GC]], թիվ 25444/94, §§ 51-54, ՄԻԵԴ 1999-II, Շաշաշվիլին ընդդեմ Գերմանիայի [ՄՊ] [Schatschaschwili v. Germany [GC]], թիվ 9154/10, §§ 110 - 131, ՄԻԵԴ 2015, և Սյուրեկին ընդդեմ Թուրքիայի (թիվ 1) [ՄՊ] [Sürek v. Turkey (no. 1) [GC]], թիվ 26682/95, §§ 58 և 61, ՄԻԵԴ 1999- IV):

Հաշվի առնելով Կառավարության հայտարարության մեջ բերված փաստարկների բնույթը, ինչպես նաև առաջարկվող փոփոխությունների գումարը, որը համապարասիանում է նմանարիպ գործերով շնորհված գումարի չափին, Դատարանը համարում է, որ գանգալի քննությունը շարունակելն այլևս արդարացված չէ (37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետ):

Բացի այդ, հաշվի առնելով վերոնշյալ դիտարկումները և մասնավորապես այս հարցի վերաբերյալ գոյություն ունեցող հարակ և ծավալուն նախադեպային իրավունքը՝ Դատարանը համոզված է, որ մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանք դրսևորելու պարտավորությունը, ինչպես սահմանված է Կոնվենցիայով և դրան կից արձանագրություններով, չի պահանջում շարունակել գանգալի քննությունը (37-րդ հոդվածի 1-ին կետ՝ վերջում):

(...)

Այս հիմնավորմամբ Դատարանը միաձայն՝

Նկատի է առնում Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի և 3-րդ կետի «ա», «բ» և «դ» ենթակետերի և 10-րդ հոդվածի մասով պարասիանող Կառավարության հայտարարության պայմանները, ինչպես նաև դրանցով սրանձնած պարտավորությունների կատարումն ապահովելու եղանակները.

Որոշում է գանգապը հանել իր կողմից քննվող գործերի ցուցակից՝ համաձայն Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի (...)<sup>6</sup>:

**Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.**

12. Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ միակողմանի հայտարարությունը հաստատելու մասին Եվրոպական դատարանի որոշումը որպես նոր հանգամանք դիտարկելու հարցի կապակցությամբ առկա է օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման խնդիր: Ուստի անհրաժեշտ է համարում սույն գործով արտահայտել իրավական դիրքորոշումներ, որոնք կարող են ուղղորդող նշանակություն ունենալ նման գործերով դատական պրակտիկայի ճիշտ ձևավորման համար:

13. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված *սուաջին* իրավական հարցը հետևյալն է. արդյո՞ք Եվրոպական դատարանի՝ *Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ի որոշումը հիմք է Վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշումը վերանայելու համար:

14. Եվրոպական կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Դատարանը քննության ցանկացած փուլում կարող է որոշել գանգապը հանել գործերի ցուցակից, եթե հանգամանքները հանգեցնում են այն եզրակացության, թե՛*

*ա. դիմողը միադիր չէ հետամուտ լինել իր գանգապին,*

*բ. վեճն արդեն կարգավորվել է,*

*գ. Դատարանի կողմից հիմք ընդունված որևէ այլ պատճառով գանգապի քննությունը շարունակելն արդարացված չէ:*

*Այդուհանդերձ, Դատարանը շարունակում է գանգապի քննությունը, եթե դա է պահանջում սույն Կոնվենցիայով և նրան կից Արձանագրություններով սահմանված իրավունքների հարգումը:*

*2. Դատարանը կարող է որոշել գանգապը վերստին ընդգրկել գործերի ցուցակում, եթե գրնում է, որ հանգամանքներն արդարացնում են դա»:*

14.1. Եվրոպական դատարանի կանոնակարգի (այսուհետ՝ Կանոնակարգ) 62Ա<sup>1</sup> կանոնի համաձայն՝ *«1. (Ա) Եթե գանգապարերը մերժում է Դատարանի կանոնակարգի 62-րդ կանոնով սահմանված բարեկամական կարգավորման պայմանները, Բարձր պայմանավորվող կողմը կարող է Դատարանն ուղարկել խնդրանք՝ քննության ենթակա*

<sup>6</sup> Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 12-րդ, թերթեր 12-18:

գործերի ցուցակից գանգաւորը հանելու վերաբերյալ՝ համաձայն Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին կէտի:

(Բ) Նման խնդրանքն ուղեկցվում է հայտարարությամբ, որով պարասիսանող պետությունը հարակ հասկանալի կերպով պետք է ընդունի, որ գանգաւորներ անձի գործով տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի խախտում միաժամանակ իր վրա վերցնելով պարտականություն հարուցելու գանգաւորներ անձին պարճատված վսասները, և, եթե անհրաժեշտ է, նաև ձեռնարկելու միջոցներ խախտման հետևանքները վերացնելու համար (...):»:

14.2. Եվրոպական դատարանը կայուն նախադեպային իրավունք է ձևավորել առ այն, որ Եվրոպական կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին կէտի (գ) ենթակէտի հիման վրա գանգաւոր գործերի ցուցակից հանելու մասին որոշում կայացնելիս պետք է հաշվի առնվեն հետևյալ հանգամանքները՝

- գանգաւորի բնույթը,
- նմանատիպ գործերով Եվրոպական դատարանի կողմից կախկինում կայացված վճիռների կատարման համատեքստում կառավարության կողմից ձեռնարկված միջոցների բնույթը, շրջանակը և դրանց ազդեցությունը խնդրո առարկա գործի վրա,
- միակողմանի հայտարարությամբ զիջումների բնույթը, մասնավորապես՝ Եվրոպական կոնվենցիայի խախտման ճանաչումը և նման խախտման համար համապատասխան փոխհատուցման վճարումը,
- խնդրի առնչությամբ համապատասխան կամ «հստակ և ծավալուն» նախադեպային իրավունքի առկայությունը, այլ կերպ՝ արդյոք բարձրացված հարցերը նույնական են Եվրոպական դատարանի կողմից նախկինում կայացված վճիռներով որոշված հարցերի հետ,
- այն եղանակը, որով Կառավարությունը մտադիր է փոխհատուցում տրամադրել դիմումատուին, և արդյոք դա հնարավոր է դարձնում վերացնել ենթադրյալ խախտման հետևանքները<sup>7</sup>:

14.3. Այս վերջին հանգամանքի առնչությամբ Եվրոպական դատարանն ընդգծել է, որ վճռով Եվրոպական կոնվենցիայի խախտում արձանագրելու դեպքում պետությանը խախտումը վերացնելուն և մինչև խախտումը եղած վիճակը վերականգնելուն

<sup>7</sup> Տե՛ս, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Tahsin Acar v. Turkey* գործով 2003 թվականի մայիսի 6-ի վճիռը, գանգաւոր թիվ 26307/95, կէտեր 75-77:

պարտավորեցնելու սկզբունքը կիրառելի է նաև միակողմանի հայտարարության դեպքում<sup>8</sup>: Իսկ Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի համաձայն՝ գործի վերաբացումը որոշակի հանգամանքներում մինչև խախտումը եղած վիճակը՝ *restitutio in integrum*, վերականգնելու առավել արդյունավետ, եթե ոչ միակ միջոցն է<sup>9</sup>: Այսինքն՝ Եվրոպական դատարանը կարևոր է համարում, որ գործի վերաբացման առումով ներպետական օրենսդրությամբ նախատեսված հնարավորությունները Կառավարության միակողմանի հայտարարությունը հաստատելու մասին որոշման դեպքում համարժեք լինեն վճռի կայացման դեպքում նախատեսված հնարավորություններին<sup>10</sup>:

14.4. Այսպես, Եվրոպական դատարանը որոշ դեպքերում չի ընդունել պետության միակողմանի հայտարարությունն այն պատճառով, որ ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված չէ ներպետական մակարդակով գործի վերաբացման հնարավորություն: Այսպես, օրինակ, Ռուսաստանի Դաշնության դեմ գործերից մեկով կայացված վճռով Եվրոպական դատարանը չի հաստատել Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միակողմանի հայտարարությունը՝ իրավունքի խախտման փաստն ընդունելու և արդարացի փոխհատուցում տրամադրելու մասին՝ նշելով, որ Կառավարությունը չի պարտավորվել վերաբացել գործի քննությունը ներպետական մակարդակում կամ երաշխավորել նոր դատավարություն՝ Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով նախատեսված երաշխիքների ապահովմամբ: Միննույն ժամանակ, Եվրոպական դատարանն արձանագրել է, որ գործով վկայակոչվող իրավունքի խախտման բնույթն այնպիսին է, որ դիմողի արդար դատաքննության իրավունքի խախտման հետևանքները չեն կարող վերացվել առանց գործի վերաբացման, իսկ ներպետական օրենքը հնարավորություն է տալիս գործի վերաբացում միայն դատարանի կողմից Եվրոպական կոնվենցիայի խախտում գտնելու դեպքում: Արդյունքում, Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության միակողմանի հայտարարությունը չի ընդունվել, քանի որ գանգատը քննման ենթակա գործերի ցանկից հանելու մասին Եվրոպական դատարանի

<sup>8</sup> Տե՛ս, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Cereale Flor S.a. And Rosca v. Moldova* գործով 2017 թվականի փետրվարի 14-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 24042/09 և 3159/10, կետեր 28:

<sup>9</sup> Տե՛ս, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Davydov v. Russia* գործով 2014 թվականի հոկտեմբերի 30-ի վճիռը, գանգատ թիվ 18967/07, կետ 27, *Malininas v. Lithuania* գործով 2008 թվականի հուլիսի 1-ի վճիռը, գանգատ թիվ 10071/04, կետ 43, *Popov v. Russia* գործով 2006 թվականի հուլիսի 13-ի վճիռը, գանգատ թիվ 26853/04, կետ 263:

<sup>10</sup> Տե՛ս, *mutatis mutandis*, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Igranov and others v. Russia* գործով 2018 թվականի մարտի 20-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 42399/13 և այլ, 26-րդ կետ:

որոշման հիմքով գործի վերաբացման վերաբերյալ կարգավորում ներպետական օրենքը չի նախատեսել<sup>11</sup>:

14.5. Համանման կերպով, մի շարք գործերով Եվրոպական դատարանը չի հաստատել Կառավարության միակողմանի հայտարարությունը՝ նշելով, որ ներպետական օրենսդրությամբ նախատեսված չէ գործի վերաբացման հնարավորություն<sup>12</sup>:

14.6. Ընդ որում, Եվրոպական դատարանն ընդունելի է համարում ոչ միայն ներպետական օրենքում բարեկամական կարգավորումը կամ միակողմանի հայտարարությունը հաստատելու մասին դատարանի որոշումը որպես գործի վերաբացման հիմք ուղղակի նախատեսելը<sup>13</sup>, այլ ձևավորված իրավակիրառ պրակտիկայում ներպետական օրենքի մեկնաբանությունն այն հաշվով, որ հնարավոր լինի գործի վերաբացումը միակողմանի հայտարարության հիմքով<sup>14</sup>:

14.7. Այսպես, օրինակ, Վրաստանի դեմ գործերից մեկով Եվրոպական դատարանը, անդրադառնալով դիմումատուի այն առարկությանը, որ Կառավարության միակողմանի հայտարարության դեպքում չի կարողանա պահանջել կրկնակի քննություն և այդպիսով ամբողջական վերականգնել իր հեղինակությունը, նախ փաստել է, որ քրեական վարույթի վերաբացման համատեքստում ներպետական օրենքի համապատասխան դրույթը հստակ նախատեսում է, որ ոչ միայն դատարանի վճիռը, այլև Եվրոպական կոնվենցիայի դրույթի խախտման մասին եզրակացություն պարունակող որոշումը կարող է գործի վերաբացման հիմք լինել: Հաշվի առնելով Եվրոպական կոնվենցիայով, ինչպես նաև Եվրոպական դատարանի կանոնակարգով սահմանված ընթացակարգերը՝ Եվրոպական դատարանն արդյունքում եզրահանգել է, որ միակ հնարավոր որոշումը, որը կարող է հղում պարունակել Եվրոպական

<sup>11</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Rozhin v. Russia* գործով 2011 թվականի դեկտեմբերի 6-ի վճիռը, գանգատ թիվ 50098/07, կետ 23:

<sup>12</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Vojtěchová v. Slovakia* գործով 2012 թվականի սեպտեմբերի 25-ի վճիռը, գանգատ թիվ 59102/08, 26-28-րդ կետեր, *Hakimi v. Belgium* գործով 2010 թվականի հունիսի 29-ի վճիռը, գանգատ թիվ 665/08, 29-րդ կետ, *Davydov v. Russia* գործով 2014 թվականի հոկտեմբերի 30-ի վճիռը, գանգատ թիվ 18967/07, 31-32-րդ կետեր:

<sup>13</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Eroglu and Akdemir v. Turkey* գործով 2019 թվականի ապրիլի 2-ի որոշումը, գանգատ թիվ 6337/10:

<sup>14</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Tabagari v. Georgia* գործով 2013 թվականի հունիսի 18-ի որոշումը, գանգատներ թիվ 70820/10 և 60870/11, *Mazanashvili v. Georgia* գործով 2014 թվականի հունվարի 24-ի որոշումը, գանգատ թիվ 19882/07, *Vashakidze v. Georgia* գործով 2014 թվականի հունվարի 28-ի որոշումը, գանգատ թիվ 41359/08, *Manukian v. Georgia* գործով 2016 թվականի մայիսի 3-ի որոշումը, գանգատ թիվ 49448/08:

կոնվենցիայի որևէ դրույթի խախտման, Կառավարության միակողմանի հայտարարության հիման վրա գործը ցուցակից հանելու որոշումն է<sup>15</sup>:

15. Վերոնշյալ կոնվենցիոնալ նորմի, Եվրոպական դատարանի կանոնակարգի 62Ա<sup>1</sup> կանոնի, ինչպես նաև Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի վերլուծությունից բխում է, որ միակողմանի հայտարարությունը, ի թիվս այլնի, ենթադրում է, որ պետությունը հստակ ճանաչում է Եվրոպական կոնվենցիայի կոնկրետ դրույթի կամ դրույթների խախտումը և պարտականություն է ստանձնում միջոցներ ձեռնարկել խախտման հետևանքները վերացնելու և (կամ) մինչև խախտումը եղած վիճակը վերականգնելու համար: Ինչպես բխում է Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի վերլուծությունից, միակողմանի հայտարարության հիման վրա գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին որոշում կայացնելու հիմքը, ի թիվս այլնի, պետության կողմից Եվրոպական կոնվենցիայի խախտման փաստի ճանաչումն է, և այդ խախտման հետևանքները վերացնելու հանձնառություն ստանձնելը: Հետևաբար, Եվրոպական կոնվենցիայի որևէ դրույթի խախտման մասին հղում պարունակող, միակողմանի հայտարարության հիման վրա գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին Եվրոպական դատարանի որոշումը, ինչպես և վճռի պարագայում, հավասարապես պարտավորեցնում է պետությանը միջոցներ ձեռնարկել խախտման հետևանքները վերացնելու ուղղությամբ, այդ թվում՝ գործը վերաբացելու եղանակով, ուստի այդ որոշման հիման վրա գործի վերաբացման հնարավորության բացառումն անհամատեղելի կլինի Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքին:

16. 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրք) 426.1-ին հոդվածի համաձայն՝ *«1. Նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով վերանայման ենթակա է միայն օրինական ուժի մեջ մտնող դատական ակտը:*

*2. Նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով առաջին արյանի դատարանի դատական ակտը վերանայում է վերաքննիչ դատարանը, իսկ վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանների դատական ակտերը՝ վճռաբեկ դատարանը»:*

<sup>15</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Taktakishvili v. Georgia* գործով 2013 թվականի հունիսի 18-ի որոշումը, գանգատ թիվ 46055/06, կետ 22:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.4-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Նոր հանգամանքների հետևանքով դատական ակտերը վերանայվում են հետևյալ դեպքերում.

(...)

2) Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրի հիման վրա գործող միջազգային դատարանի՝ ուժի մեջ մտնող վճռով կամ որոշմամբ հիմնավորվել է անձի՝ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրով նախատեսված իրավունքի խախտման փաստը. (...):»:

17. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի վերոնշյալ նորմերի վերլուծությունից բխում է, որ նոր հանգամանքների հետևանքով դատական ակտերի վերանայման հիմք է ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրի հիման վրա գործող միջազգային դատարանի՝ ուժի մեջ մտնող վճռով, այլ նաև որոշմամբ հիմնավորված անձի՝ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրով նախատեսված իրավունքի խախտման փաստը:

Սույն որոշման 14-15-րդ կետերում ներկայացված իրավական դիրքորոշման հաշվառմամբ՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ միակողմանի հայտարարության հիման վրա գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին Եվրոպական դատարանի որոշումը ևս հիմք է նոր հանգամանքի հետևանքով դատական ակտի վերանայման համար:

18. Հետևաբար, Եվրոպական դատարանի՝ *Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ի որոշումը հիմք է Վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշումը վերանայելու համար:

19. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված *երկրորդ* իրավական հարցը հետևյալն է. արդյո՞ք *Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով Եվրոպական դատարանի որոշումը հիմք է Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճիռը և Վերաքննիչ դատարանի՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշումը բեկանելու համար:

20. Եվրոպական կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «Բարձր պայմանավորվող կողմերը պարտավորվում են կատարել Գաղտնիքի վերջնական վճիռները ցանկացած գործի վերաբերյալ, որում նրանք կողմեր են»:

Սկոցցարին և Ջունյան ընդդեմ Իտալիայի գործով Եվրոպական դատարանն իրավական դիրքորոշում է արտահայտել այն մասին, որ. «(...) վճիռը, որով Դատարանը խախտում է արձանագրում, պատասխանող պետության վրա իրավական պարտավորություն է դնում ոչ միայն շահագրգիռ անձանց վճարել արդարացի փոխհատուցման կարգով տրամադրվելիք գումարները, այլ նաև Նախարարների կոմիտեի վերահսկողությամբ ընտրել ընդհանուր և/կամ անհրաժեշտության դեպքում անհատական միջոցներ, որոնք անհրաժեշտ է ձեռնարկել ներպետական իրավական համակարգում՝ վերջ տալու համար Դատարանի արձանագրած խախտումներին և հնարավորինս շրկելու դրանց հետևանքները: Բացի այդ, Նախարարների կոմիտեի վերահսկողությամբ պետությունը ազատ է Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածով սրանձնած իր պարտավորությունների կատարման միջոցների ընտրության հարցում պայմանով, որ դրանք համարելի են Դատարանի վճռի մեջ տեղ գրած եզրակացությունների հետ»<sup>16</sup>:

Սելջուկը և Ասկերն ընդդեմ Թուրքիայի գործով Եվրոպական դատարանը նշել է, որ. «Կոնվենցիայի խախտում արձանագրած Դատարանի վճռով պատասխանող պետության վրա պարտավորություն է դրվում դադարեցնել խախտումը և դրա հետևանքների համար այնպիսի հատուցում տրամադրել, որ հնարավորինս վերականգնվի խախտումից առաջ սովորական իրավիճակը (*restitutio in integrum*): Եթե *restitutio in integrum*-ը գործնականում հնարավոր չէ, ապա պատասխանող պետությունն ազատ է վճիռը կատարելու միջոցների ընտրության հարցում (...)»<sup>17</sup>:

21. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքների հիմքով հարուցված վարույթով դատարանը գործի քննության արդյունքում կայացնում է դատական ակտ՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված ընդհանուր կարգով:

2. Այդ վարույթի արդյունքում կայացված դատական ակտում դատարանը կարող է չփոփոխել վերանայված դատական ակտի եզրափակիչ մասը, միայն եթե ծանրակշիռ փաստարկների մատնանշմամբ հիմնավորում է, որ սույն օրենսգրքի 426.3 կամ 426.4 հոդվածներով նախատեսված հանգամանքներն ըստ էության չեն կարող ազդել գործի ելքի վրա (...)»:

<sup>16</sup> Տե՛ս Եվրոպական դատարանի՝ *Scozzari and Giunta v. Italy* գործով 2000 թվականի հուլիսի 13-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 39221/98 և 41963/98, կետեր 249-250:

<sup>17</sup> Տե՛ս Եվրոպական դատարանի՝ *Selcuk and Asker v. Turkey* գործով 1998 թվականի ապրիլի 24-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 23184/94 և 23185/94, կետ 125:



22. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.9-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ գործով 2013 թվականի մայիսի 31-ին կայացված ՄԴՌ-1099 որոշմամբ ՀՀ Սահմանադրական դատարանն իրավաչափ է համարել նոր (նոր երևան եկած) հանգամանքի հիմքով հարուցված վարույթով բողոքարկվող դատական ակտի եզրափակիչ մասն անփոփոխ թողնելու օրենսդրական հնարավորությունը՝ պայմանով, որ ներկայացվեն ծանրակշիռ փաստարկներ այն մասին, որ համապատասխան հանգամանքը չի ազդում գործի ելքի վրա: Այլ կերպ ասած՝ այն դեպքում, երբ նոր հանգամանքն ըստ էության կասկածի տակ չի կարող դնել գործի ելքը, ուստի դրա հիման վրա գործի կրկին քննությունը չի կարող ծառայել իր *restitutio in integrum* հնարավորինս ապահովելու նպատակին՝ այդպիսին կատարելը կդառնա ինքնանպատակ, ավելին, կհակասի իրավական որոշակիության սկզբունքին:

23. Դատական ակտի վերաբացումը կամ գործի նոր քննությունը՝ որպես մինչև իրավախախտումը գոյություն ունեցած վիճակը վերականգնելու անհատական միջոց, նախատեսված է նաև Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի՝ Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի վճիռների հիման վրա ներպետական մակարդակում որոշ գործերի վերաքննության կամ վերաբացման մասին 2000 թվականի հունվարի 19-ի հանձնարարականում, որին ՀՀ Սահմանադրական դատարանը 2013 թվականի մայիսի 31-ի ՄԴՌ-1099 որոշման մեջ ևս հղում է կատարել:

Վերոնշյալ հանձնարարականի համաձայն՝ անհատական միջոցառումների ձեռնարկումն անհրաժեշտ է հետևյալ երկու պայմանների պարտադիր առկայության պարագայում, այն է՝ նյութական կամ դատավարական իրավունքի խախտումը պետք է իր բնույթով լինի այնպիսին, որ լուրջ կասկած հարուցի ներպետական մարմիններում բողոքարկման առարկա վարույթի ելքի արդյունքների կապակցությամբ և դիմումատուն պետք է շարունակի կրել խնդրո առարկա ներպետական որոշման բացասական հետևանքները, որոնք բավարար չափով չեն վերականգնվում արդարացի փոխհատուցմամբ և չեն կարող վերացվել այլ կերպ, քան դատական ակտի վերանայմամբ կամ գործի վերաբացմամբ:

24. Վերոնշյալ իրավական դիրքորոշումների հաշվառմամբ՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ նշված մոտեցումը կիրառելի է նաև այն դեպքում, երբ օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտի վերանայման հիմքը՝ որպես նոր հանգամանք, միակողմանի

հայտարարության հիման վրա գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին Եվրոպական դատարանի որոշումն է: Այսինքն՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ միակողմանի հայտարարության հիման վրա գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին Եվրոպական դատարանի որոշումը չպետք է միանշանակ կերպով դիտարկվի որպես գործերի վերաբացման անվերապահ հիմք: Յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում ներպետական դատարանը պետք է գնահատի, թե արդյո՞ք գործով կայացված վերջնական դատական ակտի բեկանումը *restitutio in integrum* ապահովելու լավագույն միջոցն է:

25. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը *Մուշեղ Մաղաթեյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով 2018 թվականի սեպտեմբերի 20-ի վճռով և *Մյասնիկ Մալխասյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով 2020 թվականի հոկտեմբերի 15-ի վճիռներով արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումները.

ա) Ազատության հրապարակում անցկացված ցույցերը եղել են խաղաղ հավաքներ և, ըստ էության, քաղաքական նշանակություն ունեցող հասարակական այնպիսի հարցի մասին արտահայտվելու հարթակ, որն ուղղակիորեն կապված է ժողովրդավարության իրականացման հետ և լուրջ մտահոգության առարկա է եղել Հայաստանի հասարակության լայն հատվածի համար<sup>18</sup>,

բ) ԵԽԽՎ մոնիթորինգի հանձնաժողովի կողմից լրջորեն կասկածի տակ է դրվել այն վարկածը, ըստ որի՝ 2008 թվականի մարտի 1-ին և 2-ին տեղի ունեցած իրադարձություններն ընդդիմության առաջնորդների՝ պետական իշխանությունը բռնի զավթելու կամ այլ կերպ ասած՝ հեղաշրջում կատարելու ծրագրված և կազմակերպված փորձի մասն են կազմել, և փաստորեն այդ քրեական հետապնդումները համարվել են ամենայն հավանականությամբ զգալի քաղաքական շարժառիթներ ունեցող: Առկա չէ որևէ ապացույց, որը կստիպի Եվրոպական դատարանին կասկածի տակ դնել վերոհիշյալ զեկույցներով ձեռք բերված եզրահանգումների իսկությունը<sup>19</sup>:

<sup>18</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Mushegh Saghatelyan v. Armenia* գործով 2018 թվականի սեպտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 23086/08, կետեր 230-233 և 246, *Myasnik Malkhasyan v. Armenia* գործով 2020 թվականի հոկտեմբերի 15-ի վճիռը, գանգատ թիվ 49020/08, կետ 72:

<sup>19</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Myasnik Malkhasyan v. Armenia* գործով վերը հիշատակված վճիռը, կետ 80:

գ) առկա չեն համոզիչ ապացույցներ առ այն, որ Ազատության հրապարակում գենք է կուտակվել՝ զանգվածային անկարգություններ հրահրելու նպատակով<sup>20</sup>:

26. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ.

- Գ.Ոսկերյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 1-ին մասով մեղադրանք է առաջադրվել մի խումբ անձանց հետ զանգվածային անկարգություններ կազմակերպելու համար<sup>21</sup>,

- Առաջին ատյանի դատարանը 2009 թվականի հուլիսի 10-ին կայացրած մեղադրական դատավճռով փաստել է, որ նախաքննության մարմինը, թեև ճիշտ է պարզել գործի փաստական հանգամանքները, որոնք հաստատվել են նաև դատաքննությամբ ձեռք բերված և հետազոտված ապացույցներով, սակայն Գ.Ոսկերյանի գործողություններին տվել է ոչ ճիշտ քրեաիրավական գնահատական, ուստի նրա արարքը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 1-ին մասից վերաորակել է նույն օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով<sup>22</sup>,

- Վերաքննիչ դատարանը, օրինական ուժի մեջ թողնելով Առաջին ատյանի դատարանի դատավճիռը, դատական ակտում նշել է, որ ստորադաս դատարանի դատավճիռը հիմնավորված է և պատճառաբանված, հետևաբար Գ.Ոսկերյանին արդարացնելու, բերված վերաքննիչ բողոքը բավարարելու հիմքեր չկան<sup>23</sup>:

27. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 20-24-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների, ինչպես նաև սույն որոշման 25-րդ կետում նշված *Մուշեղ Սաղաթելյանն ընդդեմ Հայաստանի և Մյասնիկ Մայիսայանն ընդդեմ Հայաստանի* գործերով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո, Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում փաստել, որ Գ.Ոսկերյանին առաջադրված մեղադրանքի նույնական փաստական հանգամանքների վերաբերյալ Եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի շրջանակներում միջազգային դատարանի կողմից արտահայտված իրավական դիրքորոշումները և կատարված արձանագրումները *prima facie* ստվերում են նրան առաջադրված մեղադրանքը, նկատի ունենալով նաև մեղադրանքի փաստական

<sup>20</sup> Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Mushegh Saghatelyan v. Armenia* գործով վերը հիշատակված վճիռը, կետեր 230 և 245:

<sup>21</sup> Տե՛ս մանրամասն սույն որոշման 8-րդ կետը:

<sup>22</sup> Տե՛ս սույն որոշման 9-րդ կետը:

<sup>23</sup> Տե՛ս սույն որոշման 10-րդ կետը:

հանգամանքների անմիջական փոխկապակցվածությունը արտահայտվելու ազատության իրավունքի հետ՝ երաշխավորված Եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով:

28. Այսպիսով, ամփոփելով վերոգրյալը՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով Գ.Ոսկերչյանին առաջադրված մեղադրանքի փաստական հանգամանքների ամբողջությունը բավարար չէ նրան՝ իշխանությունը զավթելուն, սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչեր անելու մեջ մեղավոր ճանաչված դատական ակտերն օրինական ուժի մեջ թողնելու համար, նկատի ունենալով, որ դրանք անհամատեղելի են Եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքի հետ:

29. Վերոգրյալի հիման վրա, Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ *Գրիգոր Ոսկերչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով Եվրոպական դատարանի որոշումը հիմք է Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճիռը և այն օրինական ուժի մեջ թողնելու մասին Վերաքննիչ դատարանի՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշումը բեկանելու համար:

30. Վերը նշվածը Վճռաբեկ դատարանին հիմք է տալիս վերանայելու Վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշումը և բեկանելու ստորադաս դատարանների՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերը, ճանաչելու և հոչակելու Գ.Ոսկերչյանի անմեղությունը՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով առաջադրված մեղադրանքում՝ հանցակազմի բացակայության պատճառաբանությամբ:

31. Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 162-րդ, 163-րդ, 171-րդ հոդվածներով, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 11-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 16-րդ, 35-րդ, 39-րդ, 43-րդ, 361<sup>1</sup>-րդ, 415.1-րդ, 418-րդ, 419-րդ, 422-423-րդ, 426.1-րդ, 426.2-րդ, 426.4-րդ, 426.7-րդ և 426.9-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

## Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել: ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ 2009 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշումը նոր հանգամանքի հիմքով վերանայել:

2. Վերանայման արդյունքում Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի՝ 2009 թվականի հուլիսի 10-ի դատավճիռը և այն օրինական ուժի մեջ թողնելու մասին ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի՝ 2009 թվականի սեպտեմբերի 22-ի որոշումը բեկանել և փոփոխել:

3. Գրիգոր Հարությունի Ոսկերյանին 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 301-րդ հոդվածով առաջադրված մեղադրանքում ճանաչել անմեղ և արդարացնել՝ հանցակազմի բացակայության պատճառաբանությամբ:

4. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում դատական նիստերի դադարում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

Նախագահող՝ \_\_\_\_\_ Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Դատավորներ՝ \_\_\_\_\_ Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

\_\_\_\_\_ Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

\_\_\_\_\_ Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆ

\_\_\_\_\_ Ս.ՕՀԱՆՅԱՆ